

Achtergrondinformatie

Reactie Natuur en Milieufederaties op advies Commissie Remkes

Waarom

De natuur gaat nog steeds achteruit. Overdaad aan stikstof is een groot probleem voor de natuur. Het verrijkt de bodem, waardoor bijvoorbeeld de orchidee door de brandnetel wordt verdrongen. Dieren, waaronder insecten, die van de zeldzame planten leven, verdwijnen hierdoor. En ook de indirecte effecten van teveel stikstof zijn heel zorgelijk. Bodems verzuren waardoor er te weinig kalk beschikbaar is voor eierschalen van broedvogels en kuikens als gevolg van een zwak skelet hun poten en vleugels breken.

Wij benadrukken het belang van een ecosysteem met diversiteit aan habitat, planten en dieren. Dat is een belangrijke levensvoorwaarde voor onze samenleving. In de juridische strijd wordt dat nogal eens uit het oog verloren. Het gaat erom dat de natuur nu eerst structureel ontlast moet worden. Al was het maar uit welbegrepen lange termijn eigen belang. De natuur kan immers wel zonder ons, maar wij kunnen niet zonder natuur. Natuur dient vele functies, van grondstoffen voor medicijnen, insecten voor bestuiving, vegetatie voor koolstofopslag en recreatie-landschap tot belangrijke bijdragen aan schoon drinkwater, waterbeheer en leefbaarheid bij klimaatverandering. Los van de intrinsieke waarde die natuur ook heeft en die evenzeer bescherming verdient.

Wat

Wij pleiten voor een stevige reductie van stikstof aan de bron. Het reduceren van de uitstoot door verkeer, industrie en landbouw vraagt om ingrijpende keuzes. Deze keuzes zijn in onze ogen essentieel. Het advies van de commissie Remkes bevestigt de noodzaak hiervan, maar is nog niet concreet over doelen, aanpak en termijnen. Zonder effectieve bronmaatregelen zal het niet mogelijk zijn om aan te tonen dat de instandhoudingsdoelen bereikt kunnen worden.

In aanvulling daarop pleiten wij voor een gebiedsgerichte integrale aanpak. Niet alleen voor behoud van natuur en biodiversiteit, maar ook voor een gezonde luchtkwaliteit, voldoende en schoon oppervlakte- en drinkwater en vruchtbare landbouwbodems.

Wij pleiten voor:

- Effectieve brongerichte maatregelen in de landbouw, in het verkeer, de bouw en in de industrie. Stel hiervoor heldere doelen.
- Maak de natuur robuuster en vitaal, door
 - o Versnelde en ambitieuze uitvoering van herstelmaatregelen,
 - o Afronden van het NNN,
 - o Uitbreiding van het NNN met bufferzones,
 - o waterbeheer dat op de natuur en klimaatverandering is afgesteld,
 - o natuurinclusieve landbouw rond natuurgebieden,
 - o lagere snelheid op wegen nabij kwetsbare natuur,

- saneren van wegen in de natuur.
- Ontwikkeling van een vitale landbouw die minder en beter produceert. Trendbreuk met zoveel mogelijk produceren voor lage wereldmarktprijzen. Kringlopen en natuurinclusief. Goede regeling voor bedrijfsbeëindiging met afroming van rechten.
- Compensatienatuur: realiseer op korte termijn nieuwe natuur bovenop de noodzakelijke herstelmaatregelen, die in de toekomst kan dienen ter compensatie voor projecten die een ADC-procedure kunnen doorlopen.

Juridisch

Juridische analyse door hoogleraar Natuurbescherming Kees Bastmeijer maakt duidelijk dat er juridisch weinig listen zijn te verzinnen.

- Op korte termijn zijn er voor zwaar met stikstof overbelaste kwetsbare natuurgebieden weinig mogelijkheden voor salderen.
- Er moet eerst op gebiedsniveau verzekerd gaan worden dat de instandhoudingsdoelstellingen gehaald *kunnen* gaan worden (artikel 6, lid 1 en 2 HR), daarna ontstaat ruimte voor salderen en vrijstellingen onder drempelwaarden.
- Toepassing van de ADC-toets voor majeure projecten is in uitzonderlijke gevallen mogelijk, maar ook dan kan bij compensatie in beginsel niet vooruitgelopen worden op natuurwinst.
- Vergroten van natuurgebieden (en aanwijzing van nieuwe gebieden met veel natuurpotentie) met inzet voor herstel van stikstofgevoelige natuur kan op termijn (bij aangetoond herstel) ervoor zorgen dat het Natura 2000-regime minder streng gaat werken, maar is geen oplossing voor korte termijn.
- Juridisch past saldering met afroming als onderdeel van de oplossing niet naadloos in de uitspraak van het Hof. Echter, wij denken dat dit voor de Nederlandse situatie een politiek en economisch haalbare weg kan zijn.
- Parallel aan bovengenoemde sporen is het kansrijk om te werken aan gebied specifieke programma's.

Gebiedsspecifiek

Geef aandacht aan en oplossingsruimte voor regionale verschillen. De opgave kent een ander karakter in veedichte provincies dan in de noordelijke provincies. Ook de dichtheid van het wegennet en de aan- of afwezigheid van regionale luchthavens zijn van invloed als bronnen waar maatregelen genomen moeten worden.

Onder gebied specifieke juridisch afdwingbare programma's zouden overheden, sectoren en beheerders gezamenlijk maatregelen moeten nemen om de depositie voor een gebied zodanig te verminderen en herstelmaatregelen zodanig te intensiveren, dat de invulling van de verplichtingen van artikel 6, lid 1 en 2 is verzekerd. In dat geval zou weer ruimte kunnen ontstaan voor saldering.

De Veluwe is het grootste natuurgebied in Nederland dat ernstig leidt onder de negatieve gevolgen van teveel stikstof. Effectieve maatregelen om de Veluwe te ontlasten zijn: verlagen van de achtergrondemissie, landbouwenclave met veel intensieve veehouderij verplaatsen, verlagen van de snelheid op snelwegen naar 100 km/u en het saneren van wegen op de Veluwe.

Ook voor de bescherming van de natuur in **Noord-Holland** zijn onorthodoxe maatregelen nodig. Schiphol kan niet groeien of moet zelfs krimpen. De extra toegangsweg naar het circuit in Zandvoort kan niet doorgaan. En ook de maximum snelheid op de overvolle wegen in Noord-Holland moet naar beneden.

Noord-Brabant kampt al decennia met overlast door de veedichtheid. In Noord-Brabant zijn er in 2017 al maatregelen getroffen om versneld de emissie uit de veehouderij terug te dringen. Het advies van Remkes voegt in dat kader nog niets toe. Integendeel, door de focus op innovatie en kostenefficiency, ontstaat een nieuw risico op schaalvergroting in die sector. Dat moet wat ons betreft echt voorkomen worden.